

XÂY DỰNG TIÊU CHÍ VÀ THANG ĐÁNH GIÁ TỔ CHẤT THỂ LỰC CỦA TRẺ 5-6 TUỔI

Luu Ngọc Sơn

Trường Đại học Hùng Vương, Phú Thọ
Email: luungocsonhungvuong@yahoo.com.vn

Article History

Received: 05/01/2021

Accepted: 21/01/2021

Published: 05/02/2021

Keywords

evaluation criteria, evaluation, physical characteristics, preschool children.

ABSTRACT

Currently, in countries around the world in general and in our country in particular, the issue of developing physical characteristics for 5-6 year old children is being concerned. However, preschool teachers are facing many difficulties in assessing the physical development status of 5-6 year-old children. The article refers to the evaluation criteria, rating scale, how to conduct and the results of evaluate physical characteristics of 5-6 year-old children. The assessment of physical characteristics of 5-6 year-old children is the basis for preschool teachers to improve the performance of physical development for children in preschools.

1. Mở đầu

Các nhà khoa học đã khẳng định rằng lứa tuổi mầm non có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hình thành nhân cách cho trẻ. “Mục tiêu của giáo dục mầm non là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp một” (Bộ GD-ĐT, 2019). Như vậy, phát triển thể chất là một trong những mục tiêu hàng đầu của giáo dục mầm non. Giáo dục thể chất có hai nhiệm vụ cơ bản là phát triển kỹ năng, kỹ xảo vận động và tổ chất thể lực (TCTL) (Đặng Hồng Phương, 2014). Trong đó, các TCTL là một trong những nhân tố quan trọng nhất quyết định hiệu quả hoạt động của con người. Đối với trẻ 5-6 tuổi, việc phát triển TCTL giúp trẻ tham gia các hoạt động chăm sóc, nuôi dưỡng, giáo dục có hiệu quả và chuẩn bị cho trẻ vào trường phổ thông (Đình Văn Vang, 2018). Hiện nay, ở các nước trên thế giới nói chung và ở nước ta nói riêng, vấn đề phát triển TCTL cho trẻ 5-6 tuổi đang được quan tâm (Luu Ngọc Sơn, 2015, 2018). Tuy nhiên, hiện nay giáo viên mầm non đang gặp nhiều khó khăn trong đánh giá thực trạng phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi (Luu Ngọc Sơn, 2020).

Bài báo đề xuất các tiêu chí đánh giá, thang đánh giá, cách tiến hành và kết quả đánh giá TCTL của trẻ 5-6 tuổi; điều tra thực trạng phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non hiện nay. Đây là cơ sở giúp giáo viên mầm non nâng cao hiệu quả phát triển thể chất cho trẻ ở trường mầm non.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Quan điểm về tổ chất thể lực

Có nhiều quan điểm về TCTL, như: - TCTL là một yếu tố cơ bản hoặc bộ phận cơ bản tổ chức thành thể chất. Nó là thước đo quan trọng tình trạng thể chất của trẻ. Để đạt được mục đích tăng cường thể chất cho trẻ cần phải làm cho các mặt thể chất bao hàm đều được phát triển một cách thoả đáng - hay nói chính xác hơn là cần phải chuẩn bị thể lực cho trẻ; - TCTL xác định kết quả hoạt động vận động của trẻ em và khả năng nắm vững những hình thức vận động mới, kỹ năng sử dụng chúng trong cuộc sống một cách hợp lý; - TCTL là năng lực vận động của con người là biểu hiện tổng hợp trình độ, phát triển của các hệ thống, cơ quan trong một cơ thể hoàn chỉnh thống nhất; - TCTL là khả năng vận động của con người thể hiện ở các mặt: sức nhanh, sức mạnh, sự khéo léo, sức bền (Đặng Hồng Phương, 2014). Theo chúng tôi, TCTL là yếu tố của cơ thể, thể hiện khả năng làm việc của các hệ thống chức năng, được xác định thông qua các quá trình năng lượng. Các TCTL bao gồm sức nhanh, sức mạnh, sự khéo léo, sức bền. Trong bất kỳ hoạt động thể lực nào, các TCTL không biểu hiện một cách đơn độc mà luôn phối hợp hữu cơ với nhau. Do đó, muốn nâng cao năng lực hoạt động cơ bản của trẻ, cần phải coi trọng việc bồi dưỡng nâng cao TCTL ngay từ gốc rễ.

Vì vậy, đánh giá TCTL của trẻ 5-6 tuổi là một khâu rất quan trọng, đan xen với các khâu lập kế hoạch và triển khai thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động nhằm phát triển TCTL cho phù hợp với thực tiễn hơn, mang tính khả thi hơn, do đó có hiệu quả hơn.

2.2. Tiêu chí đánh giá và thang đánh giá tổ chất thể lực cho trẻ 5-6 tuổi

2.2.1. Tiêu chí đánh giá tổ chất thể lực cho trẻ 5-6 tuổi

Công tác kiểm tra và đánh giá sự phát triển TCTL là một mặt quan trọng để xác định sự phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi. Do vậy, để xác định mức độ phát triển TCTL của trẻ một cách chính xác, cần có sự lựa chọn và xây dựng các tiêu chí (bài tập vận động) đánh giá đảm bảo tính khách quan, khoa học.

Để xây dựng hệ thống bài tập vận động có thể đánh giá được TCTL của trẻ lứa tuổi 5-6 tuổi, đề tài tiến hành các bước sau: (1) Hệ thống hoá các bài tập đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ thông qua các tài liệu tham khảo trong và ngoài nước; (2) Lấy ý kiến từ các chuyên gia, CB quản lý và giáo viên các trường mầm non thông qua phiếu hỏi và phỏng vấn trực tiếp để tìm hiểu mức độ sử dụng các bài tập đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ; (3) Xác định độ tin cậy và tính thông báo của các bài tập vận động thông qua kiểm tra sự phạm, sau đó xử lý số liệu bằng phương pháp thống kê toán và kỹ thuật phân tích đa biến với sự hỗ trợ của phần mềm SPSS.

** Kết quả phỏng vấn các bài tập vận động được sử dụng để đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi*

Qua tham khảo các tài liệu trong và ngoài nước như AV Kenheman & II Oxonhina, Odiereski, V. Prolop, G. Luroko (Nga), Lưu Tân (Trung Quốc), Bộ GD-ĐT, Hoàng Thị Bưởi, Lương Kim Chung, Đào Duy Thư, Nguyễn Hợp Pháp, Nguyễn Toán,..., chúng tôi đã thu thập được hệ thống các bài tập nhằm đánh giá sự phát triển TCTL cho trẻ 5-6 tuổi gồm 23 bài tập. Đó là các bài tập được đồng đạo trưởng mầm non dùng để đánh giá trạng thái TCTL của trẻ 5-6 tuổi. Các bài tập này được đưa ra phỏng vấn tham khảo ý kiến của 125 nhà nghiên cứu giáo dục mầm non, các cán bộ quản lý và các giáo viên ở trường mầm non thuộc 05 tỉnh: Ninh Bình, Hà Nội, Phú Thọ, Lào Cai, Yên Bái về mức độ sử dụng trong thực tiễn.

Để đảm bảo tính khả thi cho các bài tập vận động sau này, chúng tôi đưa ra nguyên tắc lựa chọn: chỉ giữ lại các bài tập vận động với ý kiến tán thành đạt tỉ lệ trên 75% tổng số phiếu phỏng vấn.

** Xác định độ tin cậy và tính thông báo của bài tập vận động*

- *Độ tin cậy của bài tập vận động*: được xác định bởi mức độ phù hợp giữa kết quả các lần lập bài tập vận động trên cùng một đối tượng thực nghiệm trong cùng một điều kiện. Đối tượng được huy động cho việc đánh giá độ tin cậy của các bài tập vận động là 482 trẻ 5-6 tuổi thuộc 05 tỉnh: Ninh Bình, Hà Nội, Phú Thọ, Lào Cai, Yên Bái.

Theo Dương Nghiệp Chí, chỉ các bài tập vận động có độ tin cậy $r > 0.8$ trở lên mới đảm bảo độ tin cậy (Dương Nghiệp Chí, 2000). Kết quả xử lý cho thấy, về cơ bản các bài tập vận động được lựa chọn ở bước thứ nhất đạt độ tin cậy cần thiết, trừ bài tập vận động: bật cao tại chỗ và thăng bằng trên một chân. Tuy nhiên, bài tập vận động thăng bằng trên một chân gần đạt 0.8, chúng tôi vẫn đưa vào đánh giá tính thông báo vì khi tiến hành kiểm tra, trẻ 5-6 tuổi thường có biểu hiện không ổn định. Bài tập vận động bật cao tại chỗ bị loại không đưa vào đánh giá tính thông báo.

- *Đánh giá tính thông báo của các bài kiểm tra*. Kết quả phân tích nhân tố bằng phần mềm SPSS thể hiện: “tính thông báo nhân tố của các bài tập vận động”. Các giá trị trong bảng là hệ số tương quan giữa các bài tập vận động với nhân tố “TCTL”. Đó là căn cứ để đánh giá tính thông báo của các bài tập vận động. Theo quy ước các bài tập vận động được coi là đủ tính thông báo khi hệ số thông báo > 0.4 (Hoàng Trọng, 1999).

Kết quả sau khi phỏng vấn và đánh giá độ tin cậy và tính thông báo của các bài tập vận động:

1) Từ kết quả phỏng vấn chuyên gia, các CB quản lý và giáo viên giảng dạy tại các trường mầm non về các bài tập được sử dụng để đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi, trong số 23 bài tập có trong thực tế tập luyện đã chọn được 6 bài tập vận động cho trẻ 5-6 tuổi.

2) Những bài tập vận động này được kiểm nghiệm độ tin cậy bằng phương pháp lặp lại và thông qua phương pháp phân tích nhân tố để xác định tính thông báo của bài tập vận động. Để đánh giá TCTL cho trẻ 5-6 tuổi số lượng các bài tập vận động dùng như sau: Chạy nhanh 18 mét; bật xa tại chỗ; ném xa bằng tay thuận; đập và bắt bóng; thăng bằng 1 chân; chạy chậm 110m

Tiêu chí đánh giá (các bài tập vận động) cụ thể như sau:

1. TCTL nhanh: Chạy 18 mét xuất phát cao.

- Mục đích: Đánh giá sức nhanh.

- Chuẩn bị: Đường chạy, đồng hồ bấm giờ.

- Cách thực hiện: Kẻ một vạch xuất phát và một vạch đích. Đối tượng kiểm tra đứng sau vạch xuất phát. Khi có hiệu lệnh, chạy nhanh về trước qua vạch đích. Người kiểm tra đứng ngang vạch đích, bấm giờ khi có hiệu lệnh và bấm dừng khi đối tượng kiểm tra chạy về đích.

- Cách đánh giá: Mỗi em chạy 2 lần, lấy kết quả lần cao nhất, thành tích được tính bằng giây (s) - đồng hồ Nhật có độ chính xác 1% giây.

2. TCTL mạnh:

* *Bật xa tại chỗ:*

- Mục đích: Đánh giá sức mạnh cơ chân.
- Chuẩn bị: Hố cát, thước đo.
- Cách thực hiện: Kẻ một vạch phân trên mặt sân. Đối tượng kiểm tra đứng sau vạch phân, hai chân rộng bằng vai, hai tay thả lỏng tự nhiên. Khi có hiệu lệnh, hai tay đưa về trước, ra sau, đồng thời đánh mạnh về trước lên cao kết hợp hai gối khuỵu, kiễng gót, nhún bật mạnh về phía trước.
- Cách đánh giá: Mỗi cháu được thực hiện 3 lần, lấy kết quả lần bật xa nhất. Thành tích được tính bằng centimet (cm).

* *Ném túi cát bằng tay thuận:*

- Mục đích: Đánh giá sức mạnh cơ tay.
- Chuẩn bị: Sân tập rộng, bằng phẳng, túi cát nặng 150g, thước đo.
- Cách thực hiện: Đối tượng được kiểm tra đứng sau vạch giới hạn, đặt chân trái trước, chân phải sau, tay cùng phía chân sau cầm túi cát, đưa từ dưới ra trước lên cao trên vai và ném mạnh về trước, giữ cơ thể thẳng bằng ở tư thế kết thúc.
- Cách đánh giá: Mỗi cháu được thực hiện 3 lần, lấy kết quả lần thực hiện cao nhất. Kết quả được tính bằng mét (m).

3. TCTL khéo:

* *Đập và bắt bóng bằng 2 tay:*

- Mục đích: Đánh giá khả năng phối hợp vận động, khả năng định hướng và dùng sức.
- Chuẩn bị: Bóng cao su (đường kính = 20 cm), đồng hồ bấm giây.
- Cách thực hiện: Đối tượng kiểm tra hai tay cầm bóng ở phía trước. Khi có hiệu lệnh, hai tay cầm bóng đập xuống sàn, khi bóng nảy lên, đón hướng bóng và bắt bóng bằng hai tay, sau đó thực hiện lặp lại liên tục trong 1 phút.
- Cách đánh giá: Thành tích được tính bằng số lần (những quả bóng trẻ bắt được khi bóng nảy lên). Mỗi cháu được thực hiện 1 lần, liên tục trong 1 phút.

* *Thăng bằng trên một chân:*

- Mục đích: Đánh giá khả năng thăng bằng ở trạng thái tĩnh.
- Chuẩn bị: Đồng hồ bấm giây.
- Cách thực hiện: Người được kiểm tra đứng ở tư thế nghiêm. Khi có hiệu lệnh, đứng trên một chân, chân kia có gót chạm gối chân trụ, hai tay dang ngang, hai mắt nhắm lại.
- Cách đánh giá: Thành tích được tính bằng giây (s), tính từ khi có hiệu lệnh cho đến khi đối tượng kiểm tra phạm lỗi (lỗi là chân có chạm đất và mở mắt). Mỗi cháu được phép thử một lần và thực hiện 3 lần chính thức.

4. TCTL bền: Chạy 110 mét

- Mục đích: Đánh giá sức bền.
- Chuẩn bị: Đường chạy, đồng hồ bấm giây.
- Cách thực hiện: Kẻ một vạch xuất phát và một vạch đích, người được kiểm tra đứng sau vạch xuất phát. Khi có hiệu lệnh, chạy về phía trước qua vạch đích. Người kiểm tra đứng ngay vạch đích, bấm giờ khi có hiệu lệnh xuất phát và bấm dừng khi các em chạy về đích.
- Cách đánh giá: Thành tích được tính bằng giây (s), mỗi cháu được thực hiện 1 lần.

2.2.2. Thang đánh giá mức độ phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi

Thang điểm đánh giá được xây dựng trên cơ sở dữ liệu thu thập được khảo sát TCTL của trẻ 5-6 tuổi bằng các test đã được xây dựng. Trước khi xây dựng các tiêu chuẩn đánh giá TCTL cho trẻ 5-6 tuổi, chúng tôi đã tiến hành kiểm tra tính phân bố chuẩn của các số liệu và chứng tỏ các số liệu được phân bố gần chuẩn.

Bảng phân loại cũng là một trong các cách đánh giá phổ biến trong GDTC và huấn luyện thể thao. Trong nghiên cứu này, chúng tôi sử dụng phương pháp phân loại 03 mức như đã được dùng trong xây dựng tiêu chuẩn đánh giá thể chất người Việt Nam của Viện khoa học Thể dục thể thao (2003). Chúng tôi tiến hành xây dựng thang đánh giá trình độ TCTL của trẻ 5-6 theo 3 mức độ theo thang điểm 10: Mức độ 1 (Cao), Mức độ 2 (trung bình), Mức độ 3 (thấp). Thang điểm và thang đánh giá được thể hiện ở *bảng 1* và *2*.

Bảng 1. Thang điểm đánh giá mức phát triển TCTL của trẻ 5 - 6 tuổi

Điểm	Các bài tập (test)					
	Chạy nhanh 18m (giây)	Bật xa tại chỗ (cm)	Ném xa tay thuận (m)	Đập và bắt bóng bằng 2 tay (lần/phút)	Thăng bằng 1 chân (giây)	Chạy chậm 110m (giây)
1	12.46	54.1	3.67	2	1.12	74.35
2	11.85	62.2	4.32	6	5.89	71.54
3	11.24	70.3	4.97	10	10.66	68.73
4	10.63	88.4	5.62	14	15.43	65.92
5	10.02	86.5	6.27	18	20.20	63.11
6	9.41	94.6	6.92	22	24.97	60.03
7	8.80	102.7	7.34	24	29.74	57.49
8	8.19	110.8	7.57	28	34.51	54.68
9	7.58	118.9	8.22	32	30.69	51.87
10	6.97	127.0	8.87	34	39.28	49.06

Bảng 2. Thang đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi theo từng bài test

Loại	Chạy nhanh 18m (giây)	Bật xa tại chỗ (cm)	Ném xa tay thuận (m)	Đập và bắt bóng bằng 2 tay (lần/phút)	Thăng bằng 1 chân (giây)	Chạy chậm 110m (giây)
Tốt	<8.80	>102.7	>7.34	>24	>29.74	<65.92
Trung bình	8.80-10.63	88.4-102.7	5.62-7.34	14-24	215.43-29.74	57.49-65.92
Kém	>10.63	<88.4	<5.62	<14	<15.43	>57.49

Từ kết quả thu được, thông qua việc tính điểm tổng hợp cho từng cá nhân, luận án tiến hành xây dựng bảng tiêu chuẩn đánh giá xếp loại tổng hợp trong đánh giá trình độ TCTL của trẻ 5-6 theo 3 mức: - Cao (mức độ 1; điểm trung bình: >6.0); - Trung bình (Mức độ 2; điểm trung bình: 4.0-7.0); - Thấp (Mức độ 3; điểm trung bình: <4.0). Tuy nhiên, để đạt được tổng điểm ở một loại nào đó, không nhất thiết từng chỉ tiêu, test phải đạt được số điểm như ở từng tiêu chuẩn thuộc loại đó - nghĩa là có thể lấy điểm đạt cao của test này bù cho điểm đạt thấp của test khác, miễn là tổng điểm đạt được phải nằm trong khoảng xác định của bảng phân loại tổng hợp, nhưng với điều kiện không có quá 3 nội dung nằm ở mức độ kém.

2.3. Cách tiến hành đánh giá tổ chức thể lực cho trẻ 5-6 tuổi

Việc đánh giá TCTL của trẻ 5-6 tuổi được chúng tôi tiến hành thông qua 6 bài tập vận động: Chạy nhanh 18 mét; bật xa tại chỗ; ném xa bằng tay thuận; đập và bắt bóng; thăng bằng 1 chân; chạy chậm 110m. Đánh giá trẻ được tiến hành thường xuyên hàng ngày, sau mỗi giai đoạn (chủ đề) hoặc cuối năm học. Để TCTL của trẻ 5-6 tuổi cần phải thực hiện một số bước như sau:

- Thu thập thông tin: GV dùng các bài đo sự phát triển TCTL của trẻ để thu thập thông tin về TCTL của trẻ sau một khoảng thời gian như sau một chủ đề hoặc năm học. Tất cả phải được ghi chép và lưu trữ cẩn thận. Ngoài ra còn có thể kết hợp với quan sát biểu hiện TCTL thông qua các hoạt động hàng ngày. Hai cách thu thập thông tin trên đều có những điểm mạnh và hạn chế. Vì vậy, cần có sự kết hợp lí hai cách trên.

- Xử lí thông tin: Dựa trên các thông tin thu được, căn cứ vào các tiêu chí đánh giá TCTL của trẻ đề ra, GV dùng các công thức toán học như tính phần trăm, điểm trung bình, độ lệch chuẩn... để thống kê các thông tin thu được.

- Đánh giá thông tin thu thập được: Sau khi đã xử lí thông tin, GV tiến hành so sánh mức độ phát triển TCTL với mức độ trước đó và với mục tiêu, yêu cầu đặt ra. Trên cơ sở đó sẽ rút ra được những ưu điểm và hạn chế TCTL của trẻ.

- Đề xuất giải pháp để phát huy những ưu điểm và khắc phục những hạn chế của vấn đề tổ chức các hoạt động nhằm phát triển TCTL cho trẻ 5-6 tuổi, như thay đổi công tác chuẩn bị, mục tiêu, nội dung, phương pháp, phương tiện khi tổ chức hoạt động.

Khi đánh giá TCTL cho trẻ, GV cần lưu ý phải xây dựng được các tiêu chí đánh giá mức độ phát triển TCTL của trẻ. Tự đánh giá mặt mạnh và mặt hạn chế của bản thân khi thiết kế và tổ chức các hoạt động nhằm phát triển TCTL cho trẻ. Đánh giá phải mang tính phát triển, rút ra được những ưu điểm, nhược điểm và tìm ra hướng khắc phục. Đặc biệt chú ý việc đánh giá TCTL cho trẻ phải đảm bảo tính khách quan, công bằng.

Như vậy, việc đánh giá TCTL của trẻ 5-6 tuổi là một quá trình liên tục, đòi hỏi giáo viên phải không ngừng nâng cao kiến thức và cải thiện quá trình đánh giá để nâng cao hoạt động này ở trường mầm non.

2.4. Kết quả thực trạng phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi

Đối tượng được huy động cho việc đánh giá độ tin cậy của các test là 482 trẻ 5-6 tuổi thuộc 05 tỉnh: Ninh Bình, Hà Nội, Phú Thọ, Lào Cai, Yên Bái.

2.4.1. Tổng hợp mức độ phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi theo 4 tố chất

Kết quả điều tra cho thấy mức độ phát triển TCTL của trẻ MGL vẫn chưa cao, giữa các trẻ còn có mức độ phát triển TCTL khác nhau tương đối lớn. Cụ thể như sau: + Tỷ lệ phần trăm giữa các mức độ 1, 2 và 3 có sự khác biệt, tập trung chủ yếu ở mức độ 2 (45,5 %), mức độ 3 (35,5 %), mức độ 1 còn tương đối thấp (19,1%); + Điểm trung bình chỉ đạt ở mức trung bình ($\bar{X} = 5.6$); + Độ lệch chuẩn vẫn còn cao ($S = 1.23$), điều này cho thấy mức độ phát triển TCTL giữa các trẻ còn có sự khác biệt khá lớn.

Quan sát trẻ thực hiện các bài tập trắc nghiệm cũng như tham gia các hoạt động vận động (trò chơi vận động, hoạt động ngoài trời,...), chúng tôi nhận thấy những trẻ có TCTL phát triển ở mức tốt thường có khả năng phối hợp vận động tốt, thực hiện động tác chính xác về không gian; khi thời gian của động tác bị hạn chế, thì những trẻ này thường dùng sức hợp lý, không có động tác thừa, xử lý tình huống nhanh và đúng. Những trẻ có mức phát triển TCTL ở mức độ trung bình, khả năng phối hợp vận động chưa linh hoạt, đã thực hiện động tác chính xác về không gian; khi thời gian của động tác bị hạn chế thì những trẻ này thường lúng túng trong xử lý tình huống. Trẻ ở mức độ thấp thì khả năng phối hợp vận động kém, định hướng không gian và thời gian hạn chế, xử lý tình huống còn chậm và chưa chính xác, dùng sức chưa hợp lý, còn nhiều động tác thừa.

2.4.2. Mức phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi (xét theo địa bàn cư trú)

Thông kê mức phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi theo địa bàn cư trú, chúng tôi thu được kết quả như sau: mức phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi ở nông thôn cao hơn ở thành thị nhưng không đáng kể (điểm trung bình cộng về mức phát triển TCTL của trẻ em nông thôn là 6.1; của trẻ em thành thị là 5.8).

Xét từng mức phát triển TCTL của trẻ ta thấy, tỉ lệ % trẻ có TCTL phát triển ở mức 1 (mức tốt) của trẻ em nông thôn cao hơn trẻ em thành phố (25,0% so với 21,1%). Ngược lại, tỉ lệ % trẻ có mức phát triển TCTL ở mức kém (mức 3) của trẻ em thành phố lại cao hơn trẻ em nông thôn (31,4% so với 25,0%). Quan sát quá trình hoạt động của trẻ ở trường mầm non chúng tôi thấy, không gian hoạt động của trẻ em nông thôn rộng rãi hơn trẻ em thành phố. Ngoài những vận động trong giờ học theo quy định, trẻ em nông thôn được tự do vận động trong không gian rộng lớn nhiều hơn trẻ em thành phố. Về nhà trẻ được chạy nhảy, leo trèo, khám phá trong nhà, ngoài vườn, khu xóm,... rồi theo bố mẹ ra đồng đuổi bướm, bắt chuồn chuồn, châu chấu,... Trong khi đó, ở thành phố, ngoài những vận động trong giờ học với không gian chật hẹp, trẻ không có không gian để vận động tự do, rộng rãi như trẻ em nông thôn. Về nhà trẻ lại có những thú vui khác (xem tivi, chơi game,...). Đó là những lí do làm cho tỉ lệ % trẻ em nông thôn có TCTL ở mức 1 (mức tốt) cao hơn trẻ em thành phố, như vậy môi trường vận động và tính tích cực vận động là yếu tố quan trọng trong việc phát triển TCTL của trẻ.

2.4.3. Mức phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi (xét theo giới tính)

Thông kê mức phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi theo giới tính, chúng tôi thu được kết quả như sau: mức phát triển TCTL của trẻ trai 5-6 tuổi cao hơn trẻ em gái 5-6 tuổi nhưng không đáng kể (điểm trung bình cộng về mức phát triển TCTL của trẻ em trai là 6.1; của trẻ em gái là 5.9).

Xét từng mức phát triển TCTL của trẻ ta thấy, tỉ lệ % trẻ có TCTL phát triển ở mức 1 (mức tốt) của trẻ em trai cao hơn trẻ em gái (23,0% so với 21,8%). Các mức khác là tương đương nhau.

Quan sát về sức nhanh di chuyển, sức mạnh chân, sức mạnh tay, khéo léo và mềm dẻo cột sống của trẻ chúng tôi thấy, trẻ em trai nổi trội hơn so với trẻ em gái trong cả 6 bài tập trắc nghiệm, nhưng chỉ thấy sự nổi trội mang ý nghĩa thống kê ở 3 chỉ tiêu mà thôi, đó là: chạy 18m đánh giá sức nhanh, bật xa tại chỗ đánh giá sức mạnh chân, và ném xa tay thuận, đánh giá sức mạnh tay ($P < 0,05$), còn 3 chỉ tiêu còn lại như đập và bắt bóng bằng hai tay, thăng bằng trên một chân, chạy chậm 110 m thì sự hơn kém nhau chỉ là ngẫu nhiên mà thôi ($P > 0.05$).

2.4.4. Mức phát triển tố chất thể lực của trẻ 5-6 tuổi theo từng TCTL và theo giới tính

Thông kê mức phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi theo từng TCTL và theo giới tính, chúng tôi thu được kết quả như sau (bảng 3).

Bảng 3. Mức phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi (xét theo từng TCTL và giới tính)

TCTL	Bài tập vận động	Nhóm	Mức độ						\bar{X}	S
			Mức độ 1		Mức độ 2		Mức độ 3			
			ST	%	ST	%	ST	%		
Nhanh	Chạy nhanh 18 m	Trẻ trai	59	24,3	123	50.6	61	25.1	6.1	1.21
		Trẻ gái	55	23,0	112	46.9	72	30.1	5.9	1.25
Mạnh	Ném xa bằng tay thuận	Trẻ trai	63	25,9	119	49.0	61	25.1	6.1	1.21
		Trẻ gái	57	23,8	116	48.5	70	27.6	6.0	1.23
	Bật xa tại chỗ	Trẻ trai	61	25,1	121	49.8	61	25.1	6.1	1.21
		Trẻ gái	54	22,6	113	47.3	76	30.1	5.9	1.25
	Chung	Trẻ trai	62	25,5	120	49.4	61	25.1	6.1	1.21
		Trẻ gái	56	22,8	115	47.1	69	30.0	5.9	1.25
Khéo léo	Đạp và bắt bóng	Trẻ trai	54	22,2	117	48.1	72	29.6	5.9	1.25
		Trẻ gái	55	23,0	122	51.0	66	25.9	6.1	1.21
	Thăng bằng trên 1 chân	Trẻ trai	54	22,2	112	46.1	77	31.7	5.8	1.27
		Trẻ gái	55	23,0	114	47.7	74	29.3	5.9	1.25
	Chung	Trẻ trai	54	22,2	115	47.1	74.5	30.7	5.8	1.27
		Trẻ gái	55	22,6	118	49.4	70	28.0	6.0	1.23
Bền	Chạy chậm 110 mét	Trẻ trai	55	22,6	123	50.6	65	26.7	6.0	1.23
		Trẻ gái	47	19,7	113	47.3	83	33.1	5.7	1.29

Từ những phân tích trên đây, chúng tôi đánh giá chung về thực trạng mức phát triển TCTL của trẻ như sau:

- Sự phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi ở những địa bàn được khảo sát tập trung chủ yếu ở mức trung bình và thấp.
- Sự phát triển TCTL của trẻ 5-6 tuổi ở nông thôn tốt hơn ở thành thị nhưng không đáng kể. Tỷ lệ % trẻ có mức phát triển tốt về TCTL ở nông thôn cao hơn ở thành thị. Ngược lại, tỷ lệ % trẻ có mức phát triển kém về TCTL ở thành thị lại cao hơn ở nông thôn.
- Sự phát triển TCTL của trẻ trai 5-6 tuổi tốt hơn ở trẻ gái nhưng không đáng kể; thể hiện rõ nhất ở mức 1 (mức tốt), đặc biệt là ở 3 chỉ tiêu: chạy 10m đánh giá sức nhanh, bật xa tại chỗ đánh giá sức mạnh chân, và ném xa tay thuận đánh giá sức mạnh tay.
- Sự phát triển TCTL nhanh, mạnh, bền ở trẻ trai tốt hơn trẻ gái. Sự phát triển TCTL khéo ở trẻ gái tốt hơn trẻ trai.

3. Kết luận

TCTL của trẻ thay đổi theo từng lứa tuổi và cùng với sự phát triển của lứa tuổi. Lứa tuổi mầm non nói chung và tuổi mẫu giáo lớn nói riêng là cơ hội vàng phát triển TCTL cho trẻ. Gia đình, nhà trường và xã hội cần tạo những điều kiện tốt nhất giúp TCTL của trẻ phát triển; trong đó cần biết cách đánh giá TCTL cho trẻ. Đây là điều kiện tiên quyết giúp quá trình phát triển TCTL cho trẻ đạt hiệu quả như mong muốn. Thông qua thực trạng TCTL, người lớn biết được ưu, nhược điểm TCTL của trẻ, qua đó thực hiện những biện pháp cần thiết để nâng cao hiệu quả giáo dục TCTL cho trẻ ở trường mầm non, góp phần hoàn thiện thể chất cho trẻ.

Tài liệu tham khảo

- Bộ GD-ĐT (2019). *Chương trình Giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Dương Nghiệp Chí (2000). *Đo lường thể thao*. NXB Thể dục thể thao.
- Đặng Hồng Phương (2014). *Phương pháp giáo dục thể chất cho trẻ mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- Đình Văn Vang (2018). *Tổ chức hoạt động vui chơi cho trẻ mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- Hoàng Trọng (1999). *Phân tích dữ liệu đa biến*. NXB Thống kê.
- Lưu Ngọc Sơn (2015). *Kỹ năng thiết kế trò chơi vận động nhằm phát triển tố chất thể lực cho trẻ mẫu giáo*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 12, tr 81-83.
- Lưu Ngọc Sơn (2018). *Trò chơi vận động - Một phương tiện giáo dục tố chất thể lực hiệu quả cho trẻ mẫu giáo*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt kì 2 tháng 10, tr 61-63.
- Lưu Ngọc Sơn (2020). *Thực trạng nhận thức của giáo viên mầm non về vấn đề sử dụng trò chơi vận động nhằm phát triển tố chất thể lực cho trẻ 5-6 tuổi*. Tạp chí Dạy và Học ngày nay, kì 2 tháng 7, tr 98-101.